

KVALITA VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE VÝBĚR TÉMAT Z VÝROČNÍ ZPRÁVY ČESKÉ ŠKOLNÍ INSPEKCE ZA ŠKOLNÍ ROK 2024/2025

Kvalita vzdělávání v České republice

Výroční zpráva 2024/2025

ČŠI | Česká školní inspekce

Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2024/2025 přináší komplexní a systematický přehled o stavu a kvalitě českého vzdělávacího systému od předškolního vzdělávání po vyšší odborné školy a další školská zařízení. Opírá se o rozsáhlou inspekční činnost v terénu, analýzy dat a tematické zprávy a nabízí nejen popis aktuálního stavu, ale také doporučení pro další rozvoj vzdělávání.

Zpráva zachycuje školní rok poznamenaný významnými legislativními změnami, zejména novelou školského zákona, revizemi rámcových vzdělávacích programů a změnami ve financování škol. ČŠI v ní dlouhodobě sleduje a vyhodnocuje dopady těchto kroků na rovnost přístupu ke vzdělávání, kvalitu výuky a podmínky pro práci škol.

ČŠI KRÁTCE V DATECH

Ve školním roce 2024/2025 Česká školní inspekce realizovala:

- ▶ více než 35 tisíc hospitací napříč všemi stupni vzdělávání,
- ▶ přes 4 000 komplexních inspekčních činností,
- ▶ stovky kontrol, veřejnosprávních kontrol a inspekcí na žádost,
- ▶ řešila více než 1 500 stížností a řadu konkurzních řízení.

Součástí činnosti byla také cílená metodická podpora škol prostřednictvím programů KOMPAS a PEER, zaměřených na posilování pedagogického vedení škol a sdílení dobré praxe.

1

NEROVNÉ PODMÍNKY ŠKOL JAKO HLAVNÍ ZDROJ ROZDÍLŮ VE VÝSLEDKÁCH

Napříč všemi kapitolami se ukazuje, že výsledky žáků ani kvalitu výuky nelze hodnotit bez zohlednění podmínek, ve kterých školy fungují. Sociálně a ekonomicky náročné prostředí, personální nestabilita a vysoké nároky na pedagogickou práci se výrazně promítají do výsledků vzdělávání. Školy v těchto podmínkách často dosahují kvalitního klimatu a vysokého osobního nasazení pedagogů, chybí jim však systémová podpora, která by jim umožnila nerovnosti dlouhodobě vyrovnávat. Téma cíleného a spravedlivého financování je proto jedním z klíčových průřezových závěrů celé zprávy.

2

ODKLADY ŠKOLNÍ DOCHÁZKY JAKO SYMPTOM, NIKOLI IZOLOVANÝ PROBLÉM

Přestože podíl dětí s odkladem povinné školní docházky meziročně klesl, zůstává i nadále vysoký. Zpráva jasně ukazuje, že odklady nejsou pouze otázkou zralosti dítěte, ale odrážejí nastavení celého systému – připravenost mateřských škol, očekávání základních škol i obavy rodičů. Inspekční zjištění poukazují na potřebu posílení návaznosti mezi předškolním a základním vzděláváním, systematictější práce s pedagogickou diagnostikou a lepší podpory škol při přechodu dětí mezi stupni vzdělávání.

3

KVALITA VÝUKY ZÁVISÍ MÉNĚ NA UČIVU, VÍCE NA PEDAGOGICKÉM VEDENÍ

Jedním z opakujících se zjištění výroční zprávy je skutečnost, že rozhodujícím faktorem kvality výuky není samotný vzdělávací obsah, ale způsob, jakým je výuka řízena a podporována na úrovni školy. Tam, kde vedení školy systematicky pracuje s vizí, podporuje spolupráci učitelů a profesní učení, je výuka častěji aktivizující, diferencovaná a zaměřená na rozvoj klíčových kompetencí. Slabiny se naopak objevují tam, kde chybí dlouhodobá strategie pedagogického rozvoje a práce s kvalitou výuky je spíše nahodilá.

4

VÝSLEDKY ŽÁKŮ NEJSOU DANÉ PŘI VSTUPU – ŠKOLY DOKÁŽOU ROZDÍLY MĚNIT

Významným zjištěním zprávy je potvrzení, že vzdělávací dráha žáků není pevně určena výsledky u přijímacího řízení. Inspekční data identifikují školy, jejichž žáci se mezi přijímací zkouškou a maturitou výrazně zlepšují. Tyto školy nespojuje selektivní přístup k uchazečům, ale důraz na kvalitní výuku, systematickou podporu žáků a spolupráci pedagogických týmů. Zpráva tím posiluje roli školy jako aktivního aktéra, který může vzdělávací nerovnosti nejen reprodukovat, ale také je cíleně snižovat.

5

SLABÉ ROZVÍJENÍ ZÁKLADNÍCH GRAMOTNOSTÍ JAKO RIZIKO DALŠÍHO UPLATNĚNÍ

Napříč zejména nematuritními obory středního vzdělávání zpráva upozorňuje na nedostatečný rozvoj čtenářské, matematické a digitální gramotnosti. Tento problém se neprojevuje pouze ve vzdělávacích výsledcích, ale má přímý dopad na další studijní i profesní uplatnění absolventů. Zjištění zároveň ukazují, že práce s gramotnostmi je často vnímána jako doplněk „odborné výuky“, nikoli jako její integrální součást, což výrazně snižuje její efekt.

6

PERSONÁLNÍ STABILITA A PŘETÍŽENÉ VEDENÍ JAKO BRZDA ZMĚN

Zpráva opakovaně konstatuje, že dlouhodobý nedostatek kvalifikovaných pedagogů, zejména v některých aprobacích a regionech, výrazně omezuje možnosti škol zlepšovat kvalitu výuky. Tento tlak se výrazně přenáší i na ředitele škol, kteří vedle pedagogického vedení čelí rostoucím administrativním nárokům a personálním obtížím. Bez posílení systémové podpory vedení škol hrozí, že i dobře nastavené reformní změny zůstanou pouze formální.

7

PODPORA ŠKOL MUSÍ BÝT CÍLENÁ, DLOUHODOBÁ A PROVÁZANÁ S HODNOCENÍM

Výroční zpráva ukazuje, že kombinace externího hodnocení a následné metodické podpory má smysl pouze tehdy, pokud je systematická a dlouhodobá. Programy zaměřené na posilování pedagogického vedení a sdílení dobré praxe přinášejí největší efekt tam, kde navazují na konkrétní zjištění inspekční činnosti a kde školy mají kapacitu doporučení skutečně zavádět. Zpráva tak zdůrazňuje nutnost provázet evaluaci, podporu a financování do jednoho funkčního celku.

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ NAPŘÍČ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVOU

Data a poznatky ČŠI dlouhodobě potvrzují, že kvalita vzdělávání v České republice je výrazně diferencovaná podle regionů, složení žáků a podmínek, ve kterých školy působí. Výraznou roli hraje socioekonomické zázemí žáků a stabilita pedagogických týmů včetně kvality pedagogického vedení škol.

Pozitivním zjištěním je postupné zlepšování materiálních a prostorových podmínek škol, relativně dobré školní klima a vysoké nasazení pedagogů. Současně však přetrvávají systémové problémy, zejména nedostatek kvalifikovaných učitelů v některých aprobacích, vysoký podíl dětí s odkladem povinné školní docházky a nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání.

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ PODLE STUPŇŮ VZDĚLÁVÁNÍ

• Předškolní vzdělávání

Účast dětí v povinném předškolním roce dosahuje 99 %, přesto zůstává podíl dětí s odkladem školní docházky stále vysoký (18 %). Mateřské školy jsou velmi dobře hodnoceny z hlediska školního klimatu a péče o děti, rezervy přetrvávají v systematickém využívání pedagogické diagnostiky, formativního hodnocení a v profesním rozvoji pedagogů.

• Základní vzdělávání

Inspekční zjištění ukazují rozdíly v kvalitě výuky mezi školami, zejména v míře aktivního zapojení žáků, individualizace a rozvoje klíčových kompetencí. Významným tématem nadále zůstává podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a prevence školního neúspěchu.

• Střední vzdělávání

Data potvrzují souvislost mezi výsledky žáků v přijímacím řízení a jejich úspěšností u maturitní zkoušky, přičemž klíčovou roli sehrává kvalita výuky a pedagogické vedení školy, nikoli pouze výběr uchazečů. Výrazným problémem zůstává vysoká neúspěšnost v některých nematuritních oborech a nerovnoměrná nabídka oborů v regionech.

• Vyšší odborné, umělecké a zájmové vzdělávání

Tyto oblasti vykazují zpravidla stabilní výsledky a silnou vazbu na motivaci účastníků, zároveň však čelí personálním výzvám a potřebě systematictější podpory vedení škol.

DOPORUČENÍ A DALŠÍ SMĚŘOVÁNÍ

Výroční zpráva ČŠI není pouze popisem současného stavu českého školství, ale slouží jako strategický podklad pro rozhodování v otázkách vzdělávací politiky. Opakovaně upozorňuje na nutnost provázovat změny v kurikulu, financování a evaluaci tak, aby školy nebyly zatěžovány izolovanými reformami, ale měly prostor je smysluplně zavádět do praxe.

Zpráva dále zdůrazňuje potřebu systematických opatření ke snižování nerovností ve vzdělávání či k posílení kvality pedagogického vedení. Významným nástrojem do budoucna je indexové financování škol, které může cíleně podporovat školy v náročných podmínkách. Výroční zpráva slouží jako klíčový podklad pro odbornou diskusi a další rozvoj kvality vzdělávání v České republice.

KVALITA VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE
VÝBĚR TÉMAT Z TEMATICKÝCH ZPRÁV ČESKÉ ŠKOLNÍ INSPEKCE ZA ŠKOLNÍ ROK
2024/2025

Kvalita vzdělávání v České republice

Tematické zprávy 2024/2025

ČŠI | Česká školní
inspekce

Tematické zprávy České školní inspekce dlouhodobě doplňují výroční zprávu o stavu a kvalitě vzdělávání v České republice. Zatímco výroční zpráva přináší celkový obraz systému v daném školním roce, tematické zprávy umožňují hlouběji se zaměřit na vybrané oblasti vzdělávání, podrobněji popsat jejich fungování, souvislosti i výzvy a nabídnout podklady pro další odbornou i systémovou diskusi.

Shrnutí tematických výstupů za školní rok 2024/2025 navazuje na zjištění výroční zprávy a rozvíjí je v pěti klíčových oblastech, které se v průběhu roku ukázaly jako zásadní pro kvalitu, dostupnost a spravedlivost vzdělávání. Jednotlivé tematické zprávy se dotýkají jak podmínek, ve kterých školy fungují, tak samotného vzdělávacího procesu, práce pedagogických pracovníků, výsledků vzdělávání i situace žáků.

Cílem tohoto shrnutí je nabídnout ucelený a srozumitelný přehled hlavních poznatků, které z tematických zpráv vyplývají, a pojmenovat klíčové trendy a souvislosti, jež mají význam nejen pro školy, ale také pro zřizovatele, tvůrce vzdělávací politiky a další aktéry ve vzdělávání.

NÁSLEDUJÍCÍ KAPITOLY PROTO PŘINÁŠEJÍ SYNTETICKÝ POHLED NA PĚT TEMATICKÝCH OKRUHŮ:

- podmínky, v nichž školy pracují,
- kurikulum a jeho využití ve výuce,
- spolupráci pedagogů a podporu škol,
- výsledky vzdělávání a systémová rozhodnutí,
- žáka a jeho životní situaci jako jeden z klíčových faktorů učení.

Toto tematické shrnutí tak tvoří doplněk k výroční zprávě České školní inspekce za školní rok 2024/2025 a současně nabízí hlubší vhled do vybraných oblastí, které mají zásadní vliv na podobu českého vzdělávání.

1

PODMÍNKY, VE KTERÝCH ŠKOLY PRACUJÍ

Vzdělávání probíhá vždy v konkrétních podmínkách, které významně ovlivňují možnosti škol, práci učitelů i vzdělávací dráhy žáků. Regionální rozdíly, sociální zázemí dětí, dostupnost podpůrných služeb či širší demografické a ekonomické souvislosti vytvářejí rámec, ve kterém školy dlouhodobě fungují. Tyto podmínky si školy nevolí, přesto mají zásadní vliv na jejich každodenní realitu.

Tematické zprávy vydané ve školním roce 2024/2025 ukazují, že bez porozumění těmto souvislostem nelze spravedlivě hodnotit práci škol ani smysluplně nastavovat podpůrná opatření. Pozornost byla proto soustředěna na vnější faktory, které do vzdělávání vstupují, na otázku rovných příležitostí i na regionální rozdíly zachycené prostřednictvím datových přehledů.

Z analýz vyplývá, že podmínky, ve kterých se děti vzdělávají, se výrazně liší a mají přímý dopad na jejich výsledky i vzdělávací aspirace. Témata sociálního znevýhodnění, dostupnosti podpory a regionálních nerovností se v jednotlivých výstupech prolínají a ukazují, že podpora škol musí vždy vycházet z konkrétního kontextu. Výsledky zpráv tak přispívají k hlubšímu porozumění tomu, proč se některým školám v obdobných podmínkách daří různě a jaké okolnosti je třeba zohlednit při plánování systémových kroků v oblasti vzdělávací politiky.

HLAVNÍ TEMATICKÉ OKRUHY

- Vnější faktory vstupující do vzdělávání.
- Rovné příležitosti a jejich naplňování v praxi.
- České školství v mapách II.

2

KURIKULUM A REALITA VÝUKY

Kurikulum tvoří základní rámec vzdělávání – vymezuje cíle, obsah i směřování výuky. Samo o sobě však kvalitu vzdělávání nezajišťuje. O té se rozhoduje až ve chvíli, kdy se kurikulární dokumenty promítají do každodenní práce učitelů a do konkrétní podoby výuky ve třídách. Právě vztah mezi „tím, co je napsáno“, a „tím, co se skutečně děje“, patřil mezi důležitá témata tematických zpráv vydaných ve školním roce 2024/2025.

Pozornost byla věnována především podobě školních vzdělávacích programů v mateřských, základních a středních školách a tomu, jak odpovídají vzdělávacím potřebám dětí a žáků. Zprávy se zároveň zaměřily na vztah rámcových a školních vzdělávacích programů v základních uměleckých školách, kde se kurikulární rámec promítá do velmi specifického typu vzdělávání. Samostatnou oblastí byly kvalitativní znaky výuky, které umožňují popsat, co skutečně podporuje učení, aktivní zapojení žáků a smysluplnou práci s obsahy.

Z tematických šetření vyplývá, že rozdíly v kvalitě výuky nejsou dány pouze formálním nastavením kurikula, ale především způsobem jeho uchopení a realizace v praxi. V centru pozornosti stojí práce učitele s výukovými cíli, způsoby hodnocení, míra aktivního zapojení žáků i vytváření prostoru pro porozumění a aplikaci učiva. Zprávy v této oblasti tak podtrhují, že kurikulum má být živým nástrojem, který výuku podporuje a dává jí smysl. Pokud zůstává pouze formálním dokumentem, mívá se se svým účelem. Kvalita vzdělávání se totiž ve výsledku rozhoduje především ve třídách – v každodenních situacích, vztazích a vyučovacích postupech.

HLAVNÍ TEMATICKÉ OKRUHY

- Školní vzdělávací programy v MŠ, ZŠ a SŠ.
- Vztah RVP a ŠVP v základních uměleckých školách.
- Kvalitativní znaky výuky.

3

VÝUKA V POHYBU: SPOLUPRÁCE A PODPORA ŠKOL

Současná škola se stále více opírá o spolupráci. Kvalita výuky dnes nevzniká jen individuální prací jednotlivých učitelů, ale v prostředí, kde mají pedagogové možnost sdílet zkušenosti, společně plánovat, reflektovat výuku a opírat se o podporu vedení školy. Právě tyto aspekty se v tematických zprávách za školní rok 2024/2025 ukázaly jako významný předpoklad pro udržitelný rozvoj škol.

Pozornost byla soustředěna na kooperaci pedagogů jako nástroj zlepšování kvality výuky a práce se třídou, na podobu kombinované výuky, která reaguje na proměny vzdělávacího prostředí a potřeby žáků, i na systémovou podporu škol prostřednictvím projektu KOMPAS. Ten školám nabízí nástroje pro sebehodnocení, plánování rozvoje a posilování pedagogického vedení.

Z tematických šetření vyplývá, že největší dopad mají změny, které vznikají „zevnitř“ školy – na základě spolupráce učitelů, sdíleného porozumění vzdělávacím cílům a dlouhodobé podpory vedení. Jednorázová opatření nebo rychlá řešení bez širší opory zpravidla nemají trvalý efekt.

Tematické zprávy v této oblasti tak potvrzují, že rozvoj kvality výuky je proces, který vyžaduje čas, stabilitu a systematickou podporu. Právě propojení pedagogické spolupráce, odborné reflexe a promyšleného řízení školy vytváří podmínky pro smysluplné změny ve vzdělávání.

HLAVNÍ TEMATICKÉ OKRUHY

- Kooperace pedagogů.
- Kombinovaná výuka.
- Projekt KOMPAS – podpora řízení a rozvoje škol.

4

DATA, VÝSLEDKY A ŠIRŠÍ POHLED

Výsledky vzdělávání jsou ve veřejné debatě často vnímány především prostřednictvím čísel – procent úspěšnosti, průměrů či srovnání výsledků škol. Samy o sobě však tato data nabízejí pouze omezený obraz. Smysl dostávají teprve tehdy, když jsou zasazena do širších souvislostí, které zahrnují podmínky vzdělávání, složení žáků, způsob výuky i vedení škol.

Tematické zprávy vydané ve školním roce 2024/2025 se proto zaměřily na výsledky jednotné přijímací zkoušky a maturitních zkoušek v kontextu vzdělávací dráhy žáků a dalších okolností, které jejich výsledky ovlivňují. Významnou součástí byl také mezinárodní výzkum TALIS, který přináší pohled učitelů a ředitelů na podmínky výuky, profesní podporu i řízení škol. Samostatnou oblastí byly konkurzy na ředitele škol, jako jeden z klíčových nástrojů systémového řízení kvality a stability škol.

Z tematických analýz vyplývá, že výsledky vzdělávání nelze vykládat izolovaně. Jsou odrazem celé řady faktorů, které na sebe vzájemně působí. Právě proto má práce s daty smysl tehdy, když slouží k porozumění těmto vazbám, nikoli k jednoduchému porovnávání.

Smyslem práce s daty není hledání „lepších“ a „horších“ škol, ale snaha pochopit, kde systém funguje dobře, kde naráží na limity a jaká opatření mohou přispět ke zlepšování kvality vzdělávání jako celku.

HLAVNÍ TEMATICKÉ OKRUHY

- Výsledky JPZ a maturitních zkoušek v souvislostech.
- Mezinárodní šetření TALIS.
- Konkurzy na ředitele škol.

ŽÁK V CENTRU POZORNOSTI

Kvalita vzdělávání není dána pouze učivem, metodami nebo organizací výuky. Zásadní roli hraje také životní situace dětí a schopnost školy na ni citlivě a přiměřeně reagovat. Podmínky, ve kterých děti vyrůstají, se promítají do jejich učení, prožívání školy i vzdělávacích výsledků.

Tematické zprávy za školní rok 2024/2025 se proto zaměřily mimo jiné na oblast ústavní výchovy, tedy na vzdělávání dětí, jejichž životní podmínky kladou zvýšené nároky na podporu ze strany školy. Druhou významnou oblastí byla odolnost dětí i škol vůči zátěži, změnám a nejistotě, se kterými se vzdělávání v posledních letech stále častěji potýká.

Pozornost byla věnována tomu, jak školy vytvářejí prostředí, které dětem umožňuje zvládat náročné situace, rozvíjet sociální a emoční dovednosti a zachovávat motivaci k učení i v obtížných podmínkách. Ukazuje se, že největší význam má dlouhodobý přístup založený na podpoře, bezpečí a vzájemné důvěře.

Tematické zprávy v této oblasti připomínají, že bezpečné a podporující prostředí není doplňkem výuky, ale jedním ze základních předpokladů vzdělávání. Právě pocit bezpečí, přijetí a stability vytváří prostor pro učení, rozvoj potenciálu dětí a jejich pozitivní vztah ke škole.

HLAVNÍ TEMATICKÉ OKRUHY

- Ústavní a ochranná výchova.
- Odolnost dětí a škol pro MŠ.
- Odolnost dětí a škol pro ZŠ a SŠ.

ZÁVĚR: SOUVISLOSTI, KTERÉ JE POTŘEBA VIDĚT SPOLEČNĚ

Tematické zprávy České školní inspekce za školní rok 2024/2025 přinášejí pohled na vzdělávání z několika vzájemně provázaných perspektiv. Ukazují, že kvalita vzdělávání není výsledkem jediného faktoru, jednoho opatření nebo jedné změny, ale vzniká v průsečíku podmínek, kurikula, práce pedagogů, vedení škol, výsledků žáků i jejich osobních životních situací.

Napříč jednotlivými tematickými oblastmi se opakovaně potvrzuje význam kontextu – regionálního, sociálního, institucionálního i osobního. Podmínky, ve kterých školy fungují, se promítají do možností jejich práce, do vzdělávacích výsledků i do vztahů mezi aktéry ve škole. Stejně tak se potvrzuje, že kurikulum samo o sobě není zárukou kvality, pokud není uchopeno jako živý nástroj práce učitelů. Výsledky zkoušek a další data získávají plný význam teprve tehdy, jsou-li čtena v souvislostech. A nelze přehlížet ani to, jak zásadní roli hraje životní situace dětí, jejich odolnost a pocit bezpečí.

Společným jmenovatelem všech tematických zpráv je důraz na dlouhodobé procesy. Změny ve vzdělávání se neodehrávají skokově ani prostřednictvím jednorázových zásahů. Vznikají postupně – v každodenní práci ve třídách, ve spolupráci pedagogických týmů, v podpoře vedení škol i v systematickém vytváření podmínek pro práci škol ze strany státu a zřizovatelů.

Tematické zprávy tak doplňují obraz českého vzdělávání, který nabízí výroční zpráva České školní inspekce. Společně vytvářejí širší rámec pro porozumění tomu, jak vzdělávací systém funguje, kde naráží na své limity a v jakých oblastech má smysl hledat cesty dalšího rozvoje. Nejde přitom o uzavřený soubor závěrů, ale o podnět k odborné diskusi, k přemýšlení o souvislostech a k hledání vyvážených a udržitelných řešení.